

Úvodní slovo k programu LXXXI. Akademického fóra

*Prof. RNDr. Jan Fischer, DrSc.
Fyzikální ústav AV ČR*

Cílem úsilí Akademického fóra je mj. navázat a pěstovat **dialog s ministerstvy oborů**, které neposkytují **okamžitý finanční zisk**: školství, rodina, výchova, vzdělávání, vědecký výzkum, zdravotnictví, péče o lidi staré, nemocné a invalidní, lidi na hranici chudoby, bezdomovce atd.; obory v civilizované zemi nepostradatelné, ministerstvo **financí však nejeví o ně potřebný zájem a nepřiděluje jim potřebné finance**.

Následky: ohrožené školství se všemi důsledky, ponižující **platy učitelů** (ti hledají obživu jinde), **útěk lékařů** do ciziny, **rušení nemocnic**, slabá podpora základního výzkumu, nízké důchody a jejich hanebné „zvyšování“.

Možné příčiny nezájmu: **přetíženost, nedbalost, neodbornost** (k nápravě je donutí jen volební kampaň). Ministerstvo financí nechť uváží, že je nutno hledět nejen **na aritmetiku peněz, ale především na potřeby dotovaného** sektoru. O neziskové práci by měli **rozhodovat především odborníci „obdarovaného“** sektoru.

Akademické fórum má možnost pokusit se **o nápravu**: Zvat ministra se nedaří, on se omluví a deleguje úředníka, jenž je **pasivní a často předčasně odejde**.

Navrhuji pokus: **pozveme vybrané rektory a učitele vysokých škol i vědce z AV** a zahajme **diskusi** (setkání by se mohlo někdy konat mimo Prahu). Třeba bude ohlas širší, účinek naší práce vzroste a snad bude i větší účast na našich poradách.

Je škoda, že v odborných ministerstvech někteří nemají vzdělání ani zkušenost v oboru, jež zastupují. **Vláda je zpolitizovaná**. Některá ministerstva pečují o větší počet vědeckých a pedagogických oborů současně! Například **školy (včetně mateřských) a vědecké** instituce mnoha oborů patří v naší vládě paradoxně pod **jedno ministerstvo**, dokonce spolu s **mládeží a sportem**, což odbornou i administrativní práci komplikuje.

Absurdita ještě více vynikne, uvážíme-li, že

- mnohé státy mají nejen samostatné ministerstvo pro vědu, ale v některých zemích (i rozvojových) mají **pro různé vědní obory speciální ministerstva**; vláda pak má desítky ministerstev (v Indii 48);
- někteří naši politici** přesto považují stávající počet ministrů vlády ČR za **nadměrný** a usilují o **jeho snížení**. Cesta k nové vládě je dnes velká nouzovka, takže ministerstev asi moc mít nebudeme.

Komentáře a příklady:

* *Základní výzkum (zvědavost a nezdolná touha porozumět): Faraday, Fermi, Archimedes – a on si tady kroutí svoje kruhy!! (Karel Čapek).*

* *To má i svou zápornou stránku – možnost válečného zneužití.*

* *Opak: V ČR se neaplikované vědě (základní výzkum, ale i v humanitních oborech) netěší velké oblibě, popularitě a vážnosti, ani nehraje zvláštní důležitou roli.*

* *Máme dokonce zlovyk říkat (a se pochlubit), že „V matematice, fyzice a dalších exaktních vědách jsem byl vždycky slabý.“ To by se cizinec říci sotva odvážil. V české tradici se cení spíše aplikace, hlavně technické. A v posledních letech dominuje finanční zisk.*

* *Role VK a AB.*

* *Role prof. B. Kvasila a aplikovaný a základní výzkum.*